

7. АПРИЛ
СВЕТСКИ ДАН ЗДРАВЉА

ТЕМА: ШЕЋЕРНА БОЛЕСТ

Асист. др Душан Чанковић

Шећерна болест (*Diabetes mellitus*)

- Хронична незаразна болест (ХНБ) у којој је нарушен метаболизам глукозе због недовољне производње, односно неадекватне искоришћености хормона инсулина, којег производи гуштерача (панкреас)
- Инсулин је "кључ" који отвара рецепторска врата за улазак глукозе у ћелије људског организма. На тај начин се омогућава глукози да покрене многе важне биохемијске процесе у организму.

Глобална епидемија дијабетеса је један од највећих јавно-здравствених изазова 21. века

Постоје **три типа** шећерне болести:

- ***Diabetes mellitus* тип 1** (некад називан инсулинозависан тип дијабетеса)
Особама оболелим од овог типа шећерне болести неопходна је свакодневна терапија инсулином – у зависности од тежине болести инсулин се даје више пута дневно.
- ***Diabetes mellitus* тип 2** (некад називан инсулинонезависан тип дијабетеса)
Овај тип шећерне болести јавља се у оболелих којима је очувана функција панкреаса, али је она недовољна.
- ***Diabetes mellitus* гестациони тип**

Епидемиолошки подаци

- 415 милиона одраслих у свету болује од шећерне болести;
- До 2040. године 640 милиона становника ће оболети од шећерне болести;
- Највећи пораст броја оболелих очекује се у земљама у развоју где спада и Србија;
- **У Србији** преко 700.000 становника болује од шећерне болести, од тога броја 465.000 је регистровано.

**НА СВАКУ ОСОБУ КОЈА ИМА ШЕЋЕРНУ БОЛЕСТ
ДОЛАЗИ ЈЕДНА КОЈА НЕ ЗНА ДА ЈЕ ИМА!**

- Инциденца оболелих од шећерне болести у **Војводини 2014.** године била је 5516, а стопа 290/100.000 становника
- На територији **Јужнобачког округа у 2014.** години стопа инциденције оболелих од шећерне болести била је 281/100.000 становника
- На територији **Града Новог Сада 2014.** године регистровано је 1.029 особа са шећерном болести (тип1 22 особе; тип2 1.006 особа)
- У **Дому здравља „Нови Сад“ 2014.** године регистровано је 1.013 особа са шећерном болести (тип1 7 особа; тип2 1.005 особа; друго 1 особа)

Морталитет у Србији

- У Србији од шећерне болести умре око 3000 људи!!!
- Стандардизована стопа морталитета 2012. године у Србији била је 15,7/100.000 становника
- Због грешака приликом шифрирања УЗРОКА СМРТИ, број умрлих у Србији је МНОГО ВЕЋИ

Шећерна болест је 5. водећи узрок смртности и 5. узрок оптерећења болешћу у Србији и свету!

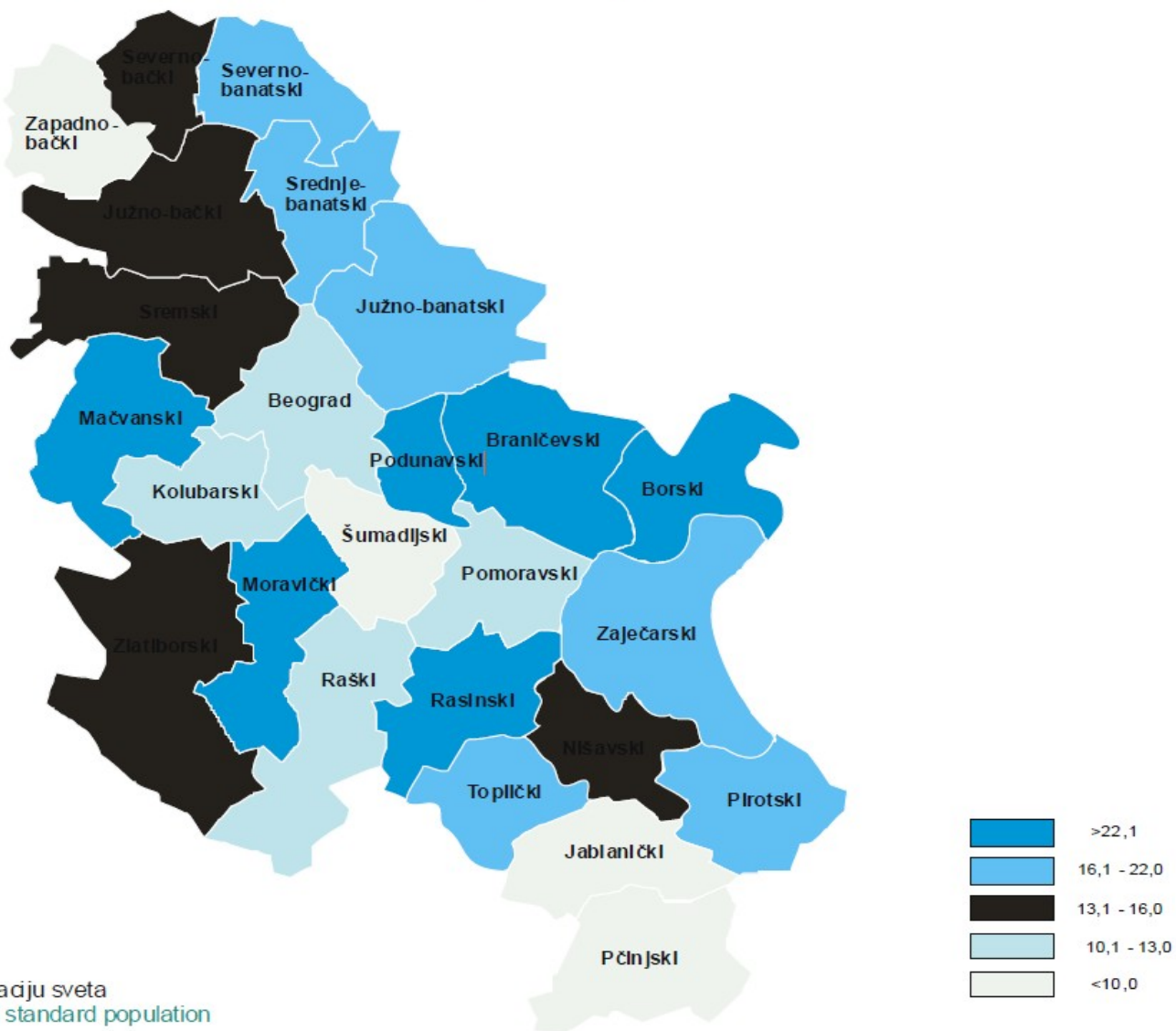
Извор: *Atlas of health in Europe. World Health Organization. Regional Office for Europe: Copenhagen, Denmark, 2003.*

Fuller JH, Elford J, Goldblatt P, Andelstein AM. Diabetes mortality: new light on an underestimated public health problem. Diabetologia 1983; 24: 336-341.

Morrish NJ, Wang SL, Stevens LK et al. Mortality and causes of death in the WHO Multinational Study of Vascular Disease in Diabetes. Diabetologia 2001; 44 (Suppl 2): S14-S21.

Zdravstveno-statistički godišnjak Republike Srbije, 2006. Beograd: Institut za javno zdravlje Srbije, 2007, u štampi.

Slika 13. Standardizovane stope mortaliteta* od svih tipova dijabetesa na 100.000 stanovnika, Srbija, 2012. godine
 Figure 13. Age-standardized diabetes mortality rates* per 100.000 population, Serbia, 2012

Регистар за шећерну болест

Основна улога:

- Утврђивање инциденције дијабетеса по узрасту, полу, месту оболевања и типу дијабетеса;
- Континуирано праћење кретања стопа инциденције током времена;
- Анализу стопе преживљавања пацијената са дијабетесом;
- Израчунавање изгубљених година живота (*years of life lost, YLL*) и година живота са онеспособљеношћу (*years of life with disability, YLD*);
- Утврђивање директних и индиректних трошкова лечења дијабетеса, насталих због привремене или трајне онеспособљености или превремене смрти.

Јавно-здравствени значај Регистра:

- омогућава процену оптерећења друштва дијабетесом на националном нивоу;
- обезбеђује стручни приступ у планирању здравствене заштите становништва (опреме, кадрова и простора потребних за дијагностику, лечење и рехабилитацију оболелих);
- обезбеђује израду превентивних стратегија и програма превенције у циљу спречавања/одлагања настанка дијабетеса и његових компликација, модификацијом начина живота и напуштањем здравствено штетних навика (информисање, здравствена едукација, скрининг);
- омогућава евалуацију спроведених превентивних програма;
- омогућава формулисање здравствене политике и унапређење организације дијабетолошке здравствене заштите, и
- представља полазну основу за епидемиолошка и клиничка истраживања.

Најчешћи проблеми са ХНБ на примарном нивоу здравствене заштите

- Организација система усмерена ка лечењу акутних епизода
- Лекари увек у недостатку времена
- Хитност потискује тежину болести
- Доношење одлука као реакција на ситуацију
- Врло издељен систем
- Недостатак информационе технологије и протока информација
- Финансијски подстицаји не прате посвећивање овим болестима
- Пацијенти нису едуковани да учествују у контроли болести
- Оскудна примена медицине засноване на доказима на месту пружања здравствене заштите

Најчешћи проблеми са ХНБ на нивоу специјалистичке службе

- Превише пацијената—премало специјалиста
- Ограничен приступ, дуге листе чекања
- Недостатак координације
- Побољшање у лечењу се не одржава када се пацијент врати у услове “уобичајеног” лечења
- Здравствена заштита се обезбеђује само врло малом делу од укупног броја пацијената којима је потребна

ДОКУМЕНТИ ОД НАЦИОНАЛНОГ ЗНАЧАЈА

- Национална стратегија за контролу и превенцију ХНБ – 2008. године
- Национални програм превенције и ране детекције типа 2 дијабетеса
- Национални водич за превенцију тип 2 дијабетеса – II измењено и допуњено издање 2012. године

Национална стратегија за контролу и превенцију ХНБ – 2008. године

Tabela 1. Vodeći uzroci umiranja prema polu u Srbiji, 2006. godina

Rang	Grupa oboljenja (šifre prema MKB-10)	Muškarci		Žene		Ukupno	
		Broj	%	Broj	%	Broj	%
1	Bolesti srca i krvnih sudova (I00-I99)	27190	52,0	31735	62,8	58925	57,3
2	Maligni tumori (C00-C97)	11495	22,0	8722	17,3	20217	19,7
3	Povrede i trovanja (S00-T98)	2772	5,3	1097	2,2	3869	3,8
4	Dijabetes (E10-E14)	1068	2,0	1473	2,9	2541	2,5
5	Opstruktivna bolest pluća i astma (J44-J45)	1232	2,3	646	1,3	1878	1,8
6	Ostali uzroci smrti	8568	16,4	6886	13,5	15454	14,9
	Svi uzroci smrti (A00-T98)	52325	100,0	50559	100,0	102884	100,0

* Izvor podataka: nepublikovani podaci Republičkog zavoda za statistiku obrađeni u Institutu za javno zdravlje Srbije

Национални програм превенције и ране детекције типа 2 дијабетеса

Задаци Националног програма јесу:

- израда Упутства за примену Националног програма;
- израда предлога програма за едукацију едукатора превенције типа два дијабетеса;
 - едукација едукатора за превенцију типа два дијабетеса;
 - едукација здравствених радника и сарадника у примарној здравственој заштити за спровођење превенције и раног откривања типа два дијабетеса;
 - прилагођавање организације рада превентивних центара и саветовалишта за дијабетес ради раног откривања и превенције типа два дијабетеса;
 - спровођење раног откривања особа са повишеним ризиком за тип два дијабетеса према методологији Националног водича за превенцију типа два дијабетеса;
 - откривање новодијагностикованих пацијената са типом два дијабетеса и њихово укључивање у систем здравствене заштите према методологији Националног водича за превенцију типа два дијабетеса;
 - откривање пацијената са високим ризиком за тип два дијабетеса и превентивни поступци у складу са Националним водичем за превенцију типа два дијабетеса;
 - израда стандарда праћења примене превентивних поступака код особа са високим ризиком за тип два дијабетеса у складу са Националним водичем за превенцију типа два дијабетеса;
 - процена кретања броја новодијагностикованих пацијената са типом два дијабетеса у току прве године примене Националног програма;
 - процена кретања броја пацијената са високим ризиком за тип два дијабетеса у току прве године примене Националног програма;
 - процена ефикасности примене превентивних поступака код пацијената са високим ризиком за тип два дијабетеса у току прве године спровођења Националног програма.

Национални водич за превенцију тип 2 дијабетеса

Табела 1.1.1. Дијагностички критеријуми СЗО за дијабетес и стања хипергликемије

Дијабетес	
Гликемија наше	≥ 7.0 mmol/l
или плазма глюкоза у 120 мин OGTT-а *	≥ 11.1 mmol/l
Интолеранција на глюкозу (IGT; impaired glucose tolerance)	
Гликемија наше	< 7.0 mmol/l
и плазма глюкоза у 120 мин OGTT-а *	≥ 7.8 и < 11.1 mmol/l
Оштећена гликемија наше (IFG; impaired fasting glucose)	
Гликемија наше у плазми	6.1 до 6.9 mmol/l
и (ако је одређено) плазма глюкоза у 120 мин OGTT-а *	< 7.8 mmol/l

*ако плазма глюкоза у 120 мин није одређена, стање може указивати и на дијабетес и на IGT

Табела 1.1.2. Дијагностички критеријуми за дијабетес према АДА

1. HbA1C $\geq 6.5\%$ ili,
2. Гликемија наше $\geq 7,0$ mmol/l (126 mg/dL) или,
3. Гликемија у току OGTT -аса 75 г глюкозе у 120. минути $\geq 11,1$ mmol/l или,
4. Гликемија у било ком случајном узорку крви (без обзира на оброк) $\geq 11,1$ mmol/l уз присуство типичних дијабетесних симптома (полиурија, полидипсија, губитак у телесној тежини).

КОМПЛИКАЦИЈЕ шећерне болести

- Ишемијска болест срца
- Мождани удар
- Дијабетесно стопало
- Ретинопатија
- Неуропатија
- Нефропатија

PET goruћih problema osoba sa dijabetesom

ФАКТОРИ РИЗИКА за настанак шећерне болести типа 2

- гојазност,
- недостатак вежбе,
- раније идентификована нетолеранција глукозе,
- неправилна дијета,
- старија животна доб,
- висок крвни притисак и висок холестерол,
- породична историја дијабетеса,
- гестацијски дијабетес.

Упозоравајући знаци шећерне болести

- често мокрење,
- превелика жеђ,
- повећана глад,
- губитак тежине,
- замор,
- недостатак интересовања и концентрације,
- повраћање и бол у желуцу (често у заблуди као стомачни грип),
- пецкање или утрнулост осећаја у рукама и ногама,
- замућен вид,
- честе инфекције,
- споро зарастање рана.

PREPOZNAJ DIABETES

PREUZMI KONTROLU

Ministarstvo zdravlja
Republike Srbije

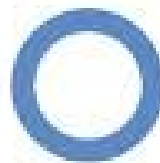
Nacionalna asocijacija
za dijabetes Srbije

ПРЕПОРУКЕ

- Смањити унос соли и масти у исхрани
- Повећати ниво физичке активности
- Регулисати телесну тежину
- Не пушити.

Plavi krug je znak jedinstva globalne dijabetes zajednice
kao odgovor na pandemiju šećerne bolesti
svetski dan dijabetesa
14. novembar

Ostobadi se stresa - ostobadi se dijabetesa

Grupa za podršku osobama obolelim od dijabetesa

Moderator:
Mina Pejić, dipl. psiholog i
univerzitetski saradnik

Sreda, 23. Sektora 0511
Prostorije UK „Pavle Prvić“

MOJ SLATKI ŽIVOTNI SAPUTNIK

OSTOBA I PEČI NAJBLIŽI LJUDI U OKOLINI PROTIV DIJABETESA

14. NOVEMBAR SVETSKI DAN DIJABETESA

DIJABETES

OSLOST/SADASNOST/BUDUĆNOST

14. NOVEMBAR 2015. 19h | UK PAROBROD KAPETAN MISINA 5

Plavi krug je simbol jedinstva globalne dijabetes zajednice kao odgovor na pandemiju šećerne bolesti. Plavi krug je znak jedinstva globalne dijabetes zajednice kao odgovor na pandemiju šećerne bolesti. Plavi krug je znak jedinstva globalne dijabetes zajednice kao odgovor na pandemiju šećerne bolesti.

TREĆI MARATON I TRKA PODRŠKE OSOBAMA SA DIJABETESOM

PLAVI KRUG OKO ADE

02.11.2014

PLAVI KRUG OKO ADE

DATE: 02. 11. 2014.
VREME: 10H MARATON, 12H TRKA PODRŠKE
LOKACIJA: ADE CIGANLIJA
START: TRKA I PRED MARATON

PRIJAVE:
PLAVIKRUGOKOADE@EMAIL.COM
KONTAKT OSOBA:
IVAN KUŠIĆ
062/339722